

Nr 17.

Av herr **Gabrielsson m. fl.**, om statsbidrag till avlö-
nande av ytterligare fyra vandringsrättare i Västerbot-
tens län m. m.

Under rubriken »Bidrag till hushållningssällskapen», (nionde huvud-
titeln, punkt 91), vilket bidrag beräknas till 3.690.000:— kronor för
budgetåret 1938/1939, ingår bl. a. även ett belopp av 186.000:— kro-
nor för bidrag till avlöande av 93 vandringsrättare.

Framställning om statsbidrag för anställande av ytterligare en vand-
ringsrättare hava gjorts från vartdera av Kronobergs, Kristianstads,
Älvsborgs läns södra, Skaraborgs, Västmanlands och Gävleborgs läns
hushållningssällskap. Departementschefen har också efter lantbruks-
styrelsens tillstyrkan föreslagit bidrag till sex nya tjänster, vilka ingå
i det nyssnämnda antalet 93.

Emellertid hava även framställningar gjorts dels av Norrbottens och
dels av Västerbottens läns hushållningssällskap om anvisande av medel
för anställande i vartdera länet av fyra nya vandringsrättare. Väster-
bottens läns hushållningssällskap har därjämte hemställt att hela kost-
naden för nio inom länets lappmark verksamma vandringsrättare
måtte vad avsåge såväl avlöning som rese- och traktamentsersättning
bestridas av staten, för vilket ändamål erfordrades ett anslag av 33.750
kronor. Beträffande framställningen från Norrbottens läns hushåll-
ningssällskap har lantbruksstyrelsen i remissyttrande anfört, att medel
för avlöande av de fyra vandringsrättarna — vilkas anställande av
hushållningssällskapet bl. a. motiverats med hänvisning till 1937 års
riksdags beslut om särskilda stödåtgärder för det norrländska jord-
bruket — borde utgå av det belopp, som för innevarande budgetår
anvisats för berörda stödåtgärder.

Framställningen från Västerbottens läns hushållningssällskap synes
däremot ej hava föranlett någon åtgärd. Vi kunna ej undgå att finna
detta anmärkningsvärt.

Såsom motivering för ifrågavarande önskemål från Västerbottens
hushållningssällskap be vi att få hänvisa till sällskapets skrivelse i
ämnet, vilken finnes fogad såsom bilaga till denna motion.

Vi vilja här endast ytterligare understryka det stora behovet av en
vidgad upplysningsverksamhet och en lämplig handledning på jord-
brukets område i Norrland. Detta behov framhölls också starkt vid
flera tillfällen under riksdagsresan sistlidne sommar. Vandringsrät-
tarna äro lämpade att i betydande utsträckning i dessa bygder fylla

den undervisningsuppgift det här gäller. Man torde också bland befolkningen inom Västerbotten hava fått det intrycket under riksdagsresan, att en hänvändelse till statsmakterna med begäran om medel för en ökad upplysningsverksamhet inom jordbruket i Norrland skulle mötas med mycket stor förståelse.

Vid bifall till ifrågavarande framställning skulle hela antalet statsunderstödda vandringsrättare bliva 97. Emellertid upptar också framställningen, som redan nämnts, en hemställan om att nio inom lappmarken verksamma vandringsrättare, skulle, på de skäl som närmare utvecklas i skrivelsen, helt bekostas av statsmedel. Kostnaden beräknas för dessa av förvaltningsutskottet till 33.750 kronor, vartill bör läggas den nu föreslagna provisoriska avlöningsförbättringen av 500:— kr. för varje, eller för nio rättare 4.500 kr. Medelsbehovet för de 97 vandringsrättarna skulle alltså komma att uppgå till $(88 \times 2.000 + 33.750 + 4.500)$ 214.250:— kronor eller i avrundat tal till 214.000:— kronor.

Med stöd av det anförda få vi alltså vördsamt yrka,

att riksdagen måtte besluta att statsbidrag får utgå till avlönande av ytterligare fyra vandringsrättare i Västerbottens län, samt att nio inom länets lappmark verksamma vandringsrättare måtte helt bekostas av statsmedel,

och att till bidrag till hushållningssällskapen för budgetåret 1938/1939 beräknas ett förslagsanslag av 3.718.000 kronor.

Stockholm den 17 januari 1938.

Nils Gabrielsson.

Evert Jonsson.

Carl Lindmark.

J. M. Bäckström.

Avskrift.

Bilaga.

Till Konungen.

Inom Västerbottens läns hushållningssällskaps område äro nu anställda 16 vandringsrättare, för vilka statsbidrag utgår till deras avlöande. Ehuru detta antal kan synas högt, är det med hänsyn till rådande förhållanden inom länet önskvärt att ytterligare fyra vandringsrättare måtte få anställas.

Jordbruket inom länet befinner sig, trots de förbättringar som uppnått, alltjämt i mindre gott skick. En vidgad upplysningsverksamhet är därför av nöden, vilket också framhölls vid flera tillfällen vid årets riksdagsresa. Under de sista åren hava anlagts ett stort antal arbetarsmåbruk. Därjämte finnes kronotorpare, kolonister, egnahemslåntagare m. fl. mindre jordbrukare, som måste handledas och undervisas så att deras anläggningar så fort som möjligt kunna giva utkomst åt brukarna och inkomster till räntor och amorteringar. Därjämte pågår en stark nyodling, omkring 1.600 hektar årligen, och nybildning av nya jordbrukslägenheter. För att tillgodose det allmännas intresse vid understödjande av denna verksamhet är ej blott tillfyllest med en god planläggning utan fordras även handledning och kontroll vid arbetets utförande så att de anvisade medlen komma till full nytta. Men ej blott därför utan även för införande av nya brukningsmetoder och rationellare arbetsteknik kräves denna handledning. Lägges härtil att de stora avstånden ställa hinder i vägen vid utövande av denna handledande verksamhet, framgår därav att vandringsrättarna inom dessa bygder hava en stor uppgift att fylla.

Av sammanställning i bilaga A framgår vandringsrättarnas tjänstgöring distriktsvis under åren 1932—1936 och i bilaga B redovisas areal, folkmängd, åkerareal, antal brukningsdelar och koantal inom de hittillsvarande olika vandringsrättaredistrikten inom Västerbottens län. Härav framgår dels att vandringsrättarna äro fullt sysselsatta, dels att vissa distrikt äro för stora under rådande förhållanden att kunna rätt tillgodoses. Detta gäller framförallt distrikten n:ris 8 och 11, nämligen Lycksele med Örträsk och Skellefteå med Bureå socknar, men även distrikten 6 och 12, nämligen Sävar, Holmön, Bygdeå med Ny-sätra och Byske med Jörns socknar. Genom inrättande av två nya distrikt i lappmarken och två i kustlandet kunde en lämpligare distriktsindelning uppnås. Även med endast omkring 1800 brukningsdelar pr distrikt inom kustlandet med dess större åkerareal kan vandringsrättarens besök icke inträffa oftare än ungefär vart tredje år på varje brukningsdel. I lappmarken bliva besök möjliga oftare, men där är jordbruket än mera i vardande, vilket kräver ytterligare medverkan av vandringsrättaren. Därjämte är där, ej minst i fjälltrakterna, vandringsrättarens ingripande som en slags klockarfar på olika områden synnerligen önskvärt. Förvaltningsutskottet finner därför ytterligare arbetskraft av behovet påkallad för fullgörande av de uppgifter, som följa med brytande av ny bygd och förkovran av äldre.

Den verksamhet av ifrågakvarande slag, som bedrivs inom lappmarken, synes emellertid förvaltningsutskottet vara av den natur, att statens understödjande av verksamheten bör erhållas i långt högre

grad än hittills. Inom denna landsdel är ännu jordbruket i vardande. Om än stora utvecklingsmöjligheter föreligga inom detta väldiga landområde, är det dock först med det allmännas medverkan som den odlade bygden kan vidgas i mera rask tempo. Denna i stort sett kolonisationsverksamhet borde staten bekosta, då den ej bör belasta vare sig Västerbottens eller Norrbottens kustland, som till en del blir fallet om länen själva skola draga försorg om utvecklingen. Uppgifterna om den ringa Åkerarealen inom lappmarken, föga mer än inom vardera Umeå och Skellefteå socknar, tyda på att nyodlingsverksamheten där måste drivas fram och i samband därmed hela bygdens jordbruk och näringsliv. Att sådan utveckling är möjlig stå statsmakterna icke främmande för. Sålunda har staten vidtagit relativt omfattande åtgärder ägnade främja koloniseringen av lappmarken, nämligen för upplåtande av kronotorp, odlingslägenheter och kolonat samt långivning till arbetaresmåbruk. Av de omkring 1.000 kronolägenhetsupplåtelserna, 200 kolonaten och över 600 arbetaresmåbruken, äro de flesta belägna inom lappmarken.

Då hushållningssällskapets utgiftsstat redan hårt belastas av kostnaderna för vandringsrättares avlöning och bestridande av deras resor samt landstinget även är belastat därför, synes uppgiften inom lappmarken motivera att staten påtager sig kostnaderna för vandringsrättarnas anställande inom detta område för att därigenom underlätta för hushållningssällskapet och landstinget att kunna lättare bära sin andel av kostnaderna för kustlandets vandringsrättare. I samband med den utvidgning av antalet vandringsrättare inom Västerbottens län, som förvaltningsutskottet förutsätter, får förvaltningsutskottet därför också hemställa, att staten måtte påtaga sig hela kostnaden för vandringsrättarnas avlöning och resor vad avser de förslagsvis nio inom lappmarken stationerade. Härigenom skulle hushållningssällskapets medel kunna i större grad än hittills få utnyttjas för produktions- och upplysningsbefrämjande åtgärder, vilket ej minst är värdefullt, där snart sagt allt skall arbetas fram trots många försvärande omständigheter. Med hänsyn till dessa lappmarksförhållanden vågar därför förvaltningsutskottet påräkna statens särskilda stöd i förevarande avseende. De under hela året 1936 tjänstgörande 15 vandringsrättarna inom Västerbottens län uppburo vardera i medeltal 2.649:60 kronor i avlöning och 953:26 kronor i rese- och traktamentsersättning. Kostnaderna för varje vandringsrättare och år belöpte sig sålunda år 1936 till 3.602:86 kronor. Avrundas denna summa till 3.750 kronor, beroende av att dagtraktamentet numera är höjt från 3 till 4 kronor, synes årskostnaden för nio vandringsrättare, anställda på samma villkor, belöpa sig till 33.750 kronor. Med hänsyn till den pionjärgärning här är fråga om synes denna utgift vara motiverad.

Utöver vad här ovan anförts vill förvaltningsutskottet framhålla, att verksamheten för anordnande av arbetaresmåbruk kräver vandringsrättarnas handledning rörande såväl byggnadernas uppförande som jordbruksdriftens anordnande. Sålunda böra vandringsrättarna handleda i fråga om både jordbrukets och kreatursskötselns anordnande då vederbörande brukares erfarenhet i jordbruk oftast är ringa. Egnahemsläntagare och andra nybörjare behöva samma hjälp. Dessutom ställer ungdomsverksamheten i J. U. F. och eljest krav på deras medverkan varjämte vandringsrättarna måste anlitas för en stor del

av planläggnings- och avsyningsverksamheten för statens bidragsverksamhet.

Med stöd av vad sålunda anförts får förvaltningsutskottet i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes framlägga proposition till nästa års riksdag dels om att ytterligare fyra vandringsrättare måtte få anställas inom Västerbottens län, dels att hela kostnaden för nio inom Västerbottens läns lappmark verksamma vandringsrättare måtte vad avser så väl avlöning som rese- och traktamentsersättning bestridas av staten, varför erfordras ett förslagsanslag å 33.750 kronor.

Umeå den 6 november 1937.

Underdånigst

VÄSTERBOTTENS LÄNS HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAP

Dess förvaltningsutskott:

Gustav Rosén.

/Adolf Granström.